

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის კონსტიტუციაში ცვლილებები შედის

საქართველოს პარლამენტი პირველი მოსმენით განიხილავს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭოს ინიციატივას “აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის კონსტიტუციის” ცვლილებების პროექტს.

კანონპროექტი, ინიციატორი

საკანონმდებლო ინიციატივა: [„აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის კონსტიტუციაში ცვლილების შეტანის შესახებ“ აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის კონსტიტუციური კანონის დამტკიცების თაობაზე](#)

ინიციატორი: აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭო.

კანონპროექტის არსი

საქართველოს პარლამენტმა 2017 წლის 13 ოქტომბერს საქართველოს კონსტიტუციის ცვლილებებთან ერთად მიიღო საქართველოს კონსტიტუციური კანონი [„აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის შესახებ“](#), რომლის თანახმად უმაღლესი საბჭოს 19 აპრილამდე პარლამენტისთვის უნდა წარედგინა მისგან გამომდინარე ცვლილებები აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის კონსტიტუციაში.

წარმოდგენილი ცვლილებების საჯარო განხილვის მიზნით შეიქმნა საორგანიზაციო კომისია და საჯარო განხილვების შემდეგ უმაღლესი საბჭოს მიერ მიღებულ იქნა სამი მოსმენით, რის შემდეგაც მოვიგეთ საკითხზე მეცვლილი სახით იქნა წარდგენილი პარლამენტისთვის აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის კონსტიტუციის ცვლილებები.

წარმოდგენილი პროექტი სრულად ცვლის აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მოქმედ კონსტიტუციას. წარმოდგენილი ცვლილებები რამდენიმე მიმართულებით, მათ შორის:

- სიახლეებს შეიცავს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის განსაკუთრებულ გამგებლობას მიკუთვნებული საკითხების ჩამონათვალი;
- დგინდება უფლებამოსილებათა უნივერსალობის პრინციპი, რომლის თანახმად აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის შეუძლია განახორციელოს ნებისმიერი უფლებამოსილება, რომელიც საქართველოს კანონმდებლობით არ განეკუთვნება სახელმწიფო ხელისუფლების განსაკუთრებულ უფლებამოსილებას ან ადგილობრივი თვითმმართველობის ექსკლუზიურ საკუთარ უფლებამოსილებას და რომლის განხორციელება საქართველოს კანონმდებლობით არ გამოირიცხება აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის უფლებამოსილებიდან;
- დგინდება აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკა ახორციელებს სახელმწიფოს მიერ კანონით დეკლარირებულ უფლებამოსილებებს;
- იცვლება აჭარის მთავრობის დაკომპლექტების წესი;
- ახლებურად რეგულირდება უმაღლესი საბჭოს უფლებამოსილებები;
- იცვლება უმაღლესი საბჭოს სამედიცინო-სამედიცინო ფუნქციის მარეგულირებელი ნორმები.

მოქმედი რეგულაცია **შემოთავაზებული ცვლილება**

1. აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის უფლებამოსილებები

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის კონსტიტუციის [მოქმედი რედაქციით](#) და ასევე [აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სტატუსის შესახებ ძალადაკარგული კანონით](#) აჭარის ა. რ. უფლებამოსილებას, განსაკუთრებულ გამგებლობას მიკუთვნებულ საკითხებს მათ შორის¹ წარმოადგენს/წარმოადგენდა:

- აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის კონსტიტუციისა და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სხვა ნორმატიული აქტების მიღება, მათში ცვლილებების შეტანა;
- აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის სტრუქტურის, უფლებამოსილებისა და საქმიანობის წესის განსაზღვრა;
- აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭოს არჩევნების ჩატარება;
- საქართველოს საკანონმდებლო აქტებით დადგენილი წესით, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის შემოსავლების ფარგლებში საბიუჯეტო პოლიტიკის განსაზღვრა და განხორციელება, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ბიუჯეტის პროექტის შემუშავება, ბიუჯეტის დამტკიცება და შესრულების კონტროლი;
- საქართველოს კანონებით განსაზღვრული ადგილობრივი გადასახადებისა და მოსაკრებლების შემოღება და გაუქმება;
- აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ქონების მართვა და განკარგვა;

ასევე მითითებულია, რომ თუ აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკა არ აწარმოებს მემოტი მითითებულ რომელიმე საკითხს, მისი მოწესრიგება შეუძლია საქართველოს უმაღლესი სახელმწიფო ორგანოს თავისი კომპეტენციის ფარგლებში, საქართველოს ნორმატიული აქტით. აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის განსაკუთრებულ გამგებლობასათვის მიკუთვნებულ საკითხებს დამოუკიდებლად წყვეტენ აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ხელისუფლების ორგანოები გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც საკითხს საქართველოს უმაღლესი სახელმწიფო ორგანო მოანხრავს. ასევე იმპერატიულად არის მითითებული რომ დაეკუთვნება აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისათვის საქართველოს უმაღლესი სახელმწიფო ორგანოთა განსაკუთრებულ გამგებლობას მიკუთვნებული უფლებამოსილებების დელეგირება.

2017 წელს მიღებული აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის შესახებ ახალი კანონით და მის საფუძველზე წარმოდგენილი აჭარის კონსტიტუციაში შესატანი ცვლილებებით ახლებურად დარეგულირდა ავტონომიის გამგებლობას მიკუთვნებული საკითხები და ასევე უფლებამოსილების ფარგლები, კერძოდ პროექტით დამატებით განისაზღვრა:

- აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის საკუთრებაში არსებული მიწის, ტყისა და წყლის რესურსების მართვა და განკარგვა;
- აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სივრცით-ტერიტორიული დაგეგმვა და განვითარება;
- ავტონომიური რესპუბლიკის მნიშვნელობის საავტომობილო გზებისა და სხვა ინფრასტრუქტურის მართვა;
- აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ჯილდოებისა და საპატიო ნიშნების დადგენა და მიწიჭება.

პროექტით სახელმწიფოს მიერ აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისათვის უფლებამოსილების დელეგირება დასაშვებია კანონით. ამასთან ერთად აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის შესახებ კანონით გათვალისწინებულია რომ დელეგირება უნდა მოხდეს შესაბამისი მატერიალური და ფინანსური რესურსების გადაცემით.

ასევე განისაზღვრება უფლებამოსილებათა უნივერსალობის პრინციპი, რომლის თანახმად, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკა გარდა განსაკუთრებულ უფლებამოსილებას მიკუთვნებული საკითხებისა ახორციელებს სხვა უფლებამოსილებებს ეკონომიკის, სოფლის მეურნეობის, ტურიზმის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის, განათლების, კულტურის, სპორტისა და ახალგაზრდული პოლიტიკის, გარემოს დაცვის სფეროში, რომელიც საქართველოს კანონმდებლობით არ მიეკუთვნება სახელმწიფო ხელისუფლების განსაკუთრებულ უფლებამოსილებას ან ადგილობრივი თვითმმართველობის ექსკლუზიურ საკუთარ უფლებამოსილებას და რომლის განხორციელებაც საქართველოს კანონმდებლობით არ გამოირიცხება აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის უფლებამოსილებიდან.

პარლამენტში წარმოდგენილი კანონპროექტის სიახლე თავდაპირველი ვერსიისგან განსხვავებით არის ასევე აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის უფლება დააფუძნოს საჯაროსთან ერთად კერძო სამართლის იურიდიული პირები.

2. მთავრობის დაკომპლექტების წესი

აჭარის კონსტიტუციის მოქმედი რედაქციისა და სტატუსის შესახებ ძალადაკარგული კანონის შესაბამისად მთავრობის დაკომპლექტების წესი გულისხმობს/გულისხმობდა შეთანხმების პროცედურის არსებობას და კენჭისყრის სპეციალურ წესს. კერძოდ, საქართველოს პრემიერმინისტრისა და მთავრობის წინასწარი თანხმობით უმაღლესი საბჭოსთვის დასამტკიცებლად აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის თავმჯდომარის კანდიდატურას წარადგენს. ხოლო აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მინისტრის კანდიდატურას საქართველოს შესაბამისი სამთავრობო დანესტრუქტურის ხელმძღვანელთან (ხელმძღვანელებთან) შეთანხმებით უმაღლესი საბჭოს წარუდგენს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის თავმჯდომარე.

მთავრობის თავმჯდომარისა და მინისტრების კანდიდატურებზე ტარდება ცალ-ცალკე კენჭისყრა.

3. მთავრობის შემადგენლობის განსაზღვრა

ძალადაკარგული კონსტიტუციური კანონი უთითებდა სამინისტროების შექმნის დასაშვებობას სფეროების მიხედვით: ეკონომიკა, ფინანსები და ტურიზმი; ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა; განათლება, კულტურა და სპორტი; სოფლის მეურნეობა. ასევე მითითებული იყო, რომ არაძალადობრივი აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკაში შინაგან საქმეთა სამინისტროს, სახელმწიფო უშიშროების სამინისტროს, თავდაცვის სამინისტროს ან სხვა გასამხედროებული ორგანოს შექმნა. რაც შეეხება აჭარის მოქმედ კონსტიტუციას ის განსაზღვრავს კონკრეტულად 4 სამინისტროს:

- განათლების, კულტურისა და სპორტის;
- სოფლის მეურნეობის;
- ფინანსთა და ეკონომიკის;
- ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის.

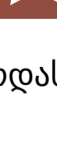
4. უმაღლესი საბჭოს მიერ სამედიცინო-სამედიცინო ფუნქციის განხორციელება და მთავრობის ანგარიშვალდებულება

აჭარის კონსტიტუციის მოქმედი რედაქციით აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭო აკონტროლებს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის საქმიანობას. ასევე განსაზღვრულია ამ მიმართულებით უფლებამოსილებები, კერძოდ:

- ამტკიცებს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ბიუჯეტს;
- აკონტროლებს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის აღმასრულებელი ორგანოების მიერ აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის საბიუჯეტო სახსრების ხარჯვას;
- ამტკიცებს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის თავმჯდომარეს;
- ამტკიცებს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის შემადგენლობას მთავრობის თავმჯდომარის წარდგინებით;
- უფლებამოსილია სრული შემადგენლობის ორი მესამედით უნდობლობა გამოეცხადოს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობას; უნდობლობის გამოცხადებისთვის მოქმედი რედაქციით 2 ეტაპიანი პროცედურა დადგენილი: 1. საკითხის აღძვრა - საბჭოს სრული შემადგენლობის არანაკლებ ერთ მესამედს შეუძლია და 2. საბჭოს სრული შემადგენლობის ორი მესამედით უნდობლობის გამოცხადების შემთხვევაში მთავრობას უფლებამოსილება უწყდება.
- ანესტებს კონტროლს მის მიერ მიღებული ნორმატიული აქტების აღსრულებაზე;
- კანონმდებლობით გათვალისწინებულ შემთხვევებში იძლევა თანხმობას თანამდებობის პირების დანიშნასა და განთავისუფლებაზე;
- ასევე უთვითმხილავს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭოს სხდომებზე ანგარიშვალდებულებით თანამდებობის პირების მინჯვის შესაძლებლობა.²

აჭარის კონსტიტუციის პროექტი უმაღლესი საბჭოს მხრიდან სამედიცინო-სამედიცინო ფუნქციების განხორციელების მიმართულებით ახალ რეგულაციებს ითვალისწინებს, კერძოდ:

- ჩნდება ჩანაწერი კითხვისა და ინტერპელაციის შესახებ, რომლის თანახმად საბჭოს წევრი უფლებამოსილია კითხვით მიმართოს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობას, მთავრობის წევრს, უმაღლესი საბჭოს წევრს ანგარიშვალდებულ სხვა ორგანოს, ყველა დონის ტერიტორიული ერთეულის ხელისუფლების ორგანოს, სახელმწიფო დაწესებულების უმაღლესი საბჭოს აჭარის კითხვებზე დროული და სრული პასუხის გაცემა სავალდებულოა. ინტერპელაცია: უმაღლესი საბჭოს ფრაქციას, უმაღლესი საბჭოს წევრთა არანაკლებ სამკაციან ჯგუფს უფლება აქვს ინტერპელაციის წესით შეკითხვით მიმართოს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობას, უმაღლესი საბჭოს წინაშე ანგარიშვალდებულ სხვა ორგანოს, მთავრობის წევრს, რომელიც ვალდებულია უპასუხოს დასმულ შეკითხვას უმაღლესი საბჭოს სხდომაზე. პასუხი შეიძლება გახდეს უმაღლესი საბჭოს განხილვის საგანი.
- ანგარიშვალდებულება თანამდებობის პირის დაბარების/მინჯვის შესახებ ჩანაწერი შეიცავს და განისაზღვრა რომ ანგარიშვალდებულები პირი უფლებამოსილია, ხოლო მოთხოვნის დასმულ შემთხვევაში ვალდებულია დაეხსროს უმაღლესი საბჭოს, მისი კომიტეტისა და კომისიის სხდომებს, პასუხი გასცეს სხდომებზე დასმულ შეკითხვებს და წარმოადგინოს განხილვის საქმიანობის ანგარიში.
- ემატება ახალი სუბიექტი უმაღლესი საბჭოს დროებითი კომისია, რომელიც იქმნება უმაღლესი საბჭოს წევრთა არანაკლებ 1/3 ინიციატივით, ასევე განისაზღვრება რომ დროებითი კომისიაში ოპოზიციის წარმომადგენლობა არ უნდა იყოს კომისიის წევრთა საერთო რაოდენობის ნახევარზე ნაკლები.
- ცვლილებით აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ბიუჯეტში უმაღლესი საბჭოსათვის განკუთვნილი მიმდინარე სახსრების შემცირება წინა წლის საბიუჯეტო სახსრების ოდენობასთან შედარებით შეიძლება მხოლოდ უმაღლესი საბჭოს წინასწარი თანხმობით.
- თანხმობით გათვალისწინებულია უნდობლობის გამოცხადების წესი საკითხის აღძვრის უფლება ექნება სრული შემადგენლობის არანაკლებ ერთ მესამედს პროცედურა დასაშვებია დასაშვებია უმრავლესობით ფარული კენჭისყრით უნდობლობას გამოეცხადებს მთავრობას. პროექტით დამატებულია შემზღვევა იმავე წევრების მიერ მომდევნო 6 თვის განმავლობაში უნდობლობის პროცედურის აღძვრის შესახებ. 2017 წელს მიღებული ახალი კანონი „აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის შესახებ“ განსხვავებით კონსტიტუციის მოქმედი რედაქციისაგან ითვალისწინებს კონსტიტუციის მოქმედი რედაქციისაგან უნდობლობის გამოცხადების უმრავლესობით უფლებამოსილების სრული შესაძლებლობის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობისათვის, მთავრობის ერთიად დამტკიცებას. ასევე განსაზღვრულია რომ აჭარის მთავრობა ანგარიშვალდებულება საქართველოს პრემიერმინისტრს, საქართველოს მთავრობისა და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭოს წინაშე.
- სიახლეა ასევე მთავრობის თავმჯდომარის ანგარიშვალდებულების შემოღება წელიწადში ერთხელ მთავრობის მიერ განხორციელებული საქმიანობის შესახებ მოხსენების წარდგენის თვალსაზრისით.

შეფასება/რეკომენდაცია

ინიციატივის ფარგლებში წარმოდგენილი ცვლილებები ითვალისწინებს ავტონომიური რესპუბლიკის უფლებამოსილების გაზრდას, რათა მოხდეს ავტონომიის დეცენტრალიზაცია და გაძლიერება, ამ მიმართულებით:

- უფლებამოსილების დელეგირების ახალი წესი და უნივერსალურობის პრინციპის განაწილება უნდა შეფასდეს. მნიშვნელოვანია აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის გამგებლობას მიკუთვნებულ სფეროებში, უფლებამოსილებების გაფართოებისა შესაბამისი საკანონმდებლო საფუძვლების შემუშავება მოხდეს რაც ხელს შეუწყობს ეფექტურ მართვას და რეგიონზე მორგებული პოლიტიკის განხორციელებას.
- დადებითია ცვლილება აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის თავმჯდომარის კანდიდატურის წარდგენისას საქართველოს მთავრობასთან შეთანხმების ასუქების შესახებ.
- პოზიტიურად უნდა შეფასდეს ასევე უმაღლესი საბჭოს სამედიცინო-სამედიცინო ფუნქციის გაძლიერებისაკენ მიმართული ცვლილებები (კითხვისა და ინტერპელაციის, ასევე დროებითი კომისიის თაობაზე ჩანაწერის გაჩენა, სხდომებზე დაბარების ჩანაწერის დახვეწა, უნდობლობის პროცედურის გამარტივება, მთავრობის თავმჯდომარის მოხსენება). თუმცა ამასთან ერთად მნიშვნელოვანია რომ მოხდეს ახალი რეგულაციებისა და უმაღლესი საბჭოს რეგლამენტის შესაბამისობაში მოყვანა. ამ პროცესში მნიშვნელოვანია რომ მიზანშეწონილია რომ გადაიხედოს უმაღლესი საბჭოს რეგლამენტი მისი გაუმჯობესების, ხარვეზების გამოცხადების მიმართულებით.

¹ ასევე: აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის საარქივო სამსახური; სატყეო მეურნეობის მართვა; სახანძრო დაცვა. განათლებისა და მეცნიერების ხელშეწყობა, კულტურისა და ადგილობრივი უფლებამოსილების შექმნა და მართვა, ადგილობრივი მნიშვნელობის კულტურის მფარველობის კულტურის ძეგლების მოვლა-პატრონობა; ადგილობრივი მნიშვნელობის ბიბლიოთეკების და მუზეუმების; ტურიზმი, კულტურა და სპორტი; ადგილობრივი მნიშვნელობის მნიშვნელობის საავტომობილო გზები და სხვა კომუნიკაციები; სანიტარია, ჯანმრთელობის დაცვისა და სოციალური უზრუნველყოფის საკითხების გადაწყვეტაში მონაწილეობა; სოფლის მეურნეობა და საშინაო დროული საქმე; სურსათი და საკვები პროდუქტების ხარისხის კონტროლი; ბაზრების, ბაზრები და გამოყენები;

² აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭოს მიერ არსული, დამტკიცებული თანამდებობის პირი, აგრეთვე თანამდებობის პირი, რომლის დანიშნავაც აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭომ გამოთქვა თანხმობა, უფლებამოსილია, ხოლო მოთხოვნა შეუმთხვევადი ვალდებულება დაეხსროს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭოს.